

26. svibnja 2023.

broj 187

**KU
ZI
S!**

LIST ZA MLADEŽ

8

ANKETA

KAKO ŽIVE STUDENTI?

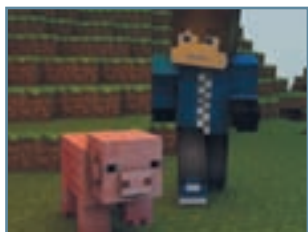

10

TEMA

O POLOŽAJU I POTREBAMA MLADIH

20

IGRICA

MINECRAFT

21

MODA

MALI DODACI

FOTO MJESECA

»Čitanjem do zvijezda«
u Čakovcu

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ladislav Suknović

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Ivković Ivandekić

Zamjenik urednice: Davor Bašić Palković

Suradnici: Sara Žurovski, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Milijana Nimčević, Klara Dulić Ševčić,

Marija Antonela Kanelić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Kako ste vi?

Iako bih voljela da pričamo o tome kako je iza nas najljepši proljetni period pun divnih, sunčanih i veselih dana, iza nas je, nažalost, jedan od najtužnijih i najmračnijih mjeseci. Tragedija u Osnovnoj školi *Vladislav Ribnikar* u Beogradu, koja se dogodila 3. svibnja kada je trinaestogodišnji dječak ubio devetoro đaka i jednog od zaposlenih, na sve je ostavila veliki dojam. Tih dana bilo je milijun pitanja, nagađanja, krivnji i žaljenja. A onda su se dogodile nove tragedije i nove nesreće koje su sada bile glasnije i strašnije nego ikada.

Pojedini mediji (ako se tako mogu zvati) su, kao po običaju, cijelu situaciju iskoristili za popularizaciju svog sadržaja i s previše nepotrebnih detalja objavljivali sadržaj koji vjerojatno šteti, kako onome o kome piše tako i onima koji ga čitaju. Osim toga, poznato vam je da su i pojedini đaci u drugim školama imali određene ideje i prijetnje koje u tim danima zaista nitkome nisu bile ni najmanje smiješne. Ipak, ovdje sada neću govoriti o tome tko je kriv i tko je pogriješio, jer time nećemo ništa postići, a s druge strane, vjerujem da smo svi barem malo svjesni da kolač zvan »tko je kriv« dijelimo svi zajedno.

Ono što je sada najvažnije i što je suštinska tema ovog uvodnika jest pitanje »Kako ste vi?« Nakon tragedija većini se pojavio osjećaj šoka, nevjerice i straha. Iako ti osjećaji nisu ugodni – nadam se da ste ih osjetili, jer je upravo nedostatak empatije jedan od najvećih problema cijelog društva. Za vas koji jeste osjetili veliki strah i koji ga još uvijek osjećate uz bezbroj pitanja i strepnji, voljela bih da ne idete kroz život sa stavom kako »svijet nije sigurno mjesto za život«. Bilo bi dobro suočiti se sa strahom i poteškoćama uz mnogo hrabrosti i vjere, kao i podrške i ljubavi najbližih ljudi. Važno je da izrazite svoje mišljenje i strepnje, da to ne zadržavate u sebi, ali da u isto vrijeme budete spremni poslušati i svoje drugare, kako one najbolje tako i one s kojima možda ne razgovarate često.

Neodgodiva je i tema nasilja... Od prije 10 dana na nacionalnoj platformi za prevenciju nasilja u školama »Čuvam te« (cuvamte.gov.rs) omogućeno je da online prijavite nasilje. Na toj platformi postoji nekoliko obuka i tekstova na temu vršnjačkog, digitalnog i obiteljskog nasilja, kao i zaštite djece sa smetnjama u razvoju. Sada će se više nego ikada govoriti o nasilju i raditi na mentalnom zdravlju. Nemojte to ignorirati nego iskoristite priliku da razumijete svoja osjećanja kako biste razvili kapacitete za nošenje s teškim zadacima, problemima i emocijama. Hajdemo se potruditi biti ljubazni, empatični, pažljivi jedni prema drugima, ali i prema sebi i svojim potrebama. Nasilje može biti spriječeno kreiranjem zdravih međuljudskih odnosa, zdravom brigom, disciplinom i onim najvažnijim – ljubavlju.

Nemojte se bojati budućnosti, jer ste budućnost upravo VI. A vi ste divni.

Razmjena iskustava i znanja

Učenici Srednje škole *Bedekovčina* iz Hrvatske, zahvaljujući projektu *Erasmus+* pod nazivom »Future in our hands«, tijekom dva tjedna boravili su u Srijemskoj Mitrovici. Spomenuti dvogodišnji project *Erasmus+* osmišljen je s ciljem unaprjeđenja stručnih kompetencija učenika i obogaćivanja nastave stručnih predmeta. Medicinska škola *Draginja Nikšić* iz Srijemske Mitrovice i Srednja škola *Bedekovčina* surađuju više od deset godina kroz različite projekte. Na samom početku suradnja je započela projektom *E Medika* i nastavila se projektima *Erasmus+*.

Praksa u bolnici

Đaci Srednje škole *Bedekovčina* su tijekom radnih dana pohađali praksu u Općoj bolnici Srijemska Mitrovica, gdje su bili uključeni u rad i sva zbivanja na odjelenju. Stručna praksa koju su učenici obavljali ima za cilj nadograditi postojeće znanje i vještine ili nadopuniti znanje dodatnim sadržajima koji nisu sastavni dio kurikuluma.

Nastavnica Srednje škole *Bedekovčina* **Ksenija Mlinarić** istakla je kako je došlo ukupno šest učenika: četiri medicinske sestre i dva fizioterapeuta.

»Ljudi su nas srdačno i toplo dočekali, djeca su svašta novo naučila i vidjela i vjerujem da ćemo svi kući ponijeti lijepe dojmove, kao i novo iskustvo i znanje. Kao nastavak ovog projekta očekujemo posjet učenika iz Srijemske Mitrovice našoj srednjoj školi u Bedekovčini«, kazala je Mlinarić.

Upoznavanje s poviješću grada

Učenici su zajedno s nastavnicom Mlinarić imali priliku upoznati se s bogatom poviješću grada Srijemske Mitrovice. Tijekom boravka posjetili su razne znamenitosti grada: Muzej Srijema, Carsku palaču

i Općinu, kao i katedralu svetog Dimitrija, đakona i mučenika. Također, tijekom slobodnih dana imali su organizirane izlete u Beograd i Novi Sad. Učenica Srednje škole *Bedekovčina* **Helena Novosel** je naglasila kako joj se posjet katedrali u Srijemskoj Mitrovici veoma dojmio.

»Ja inače pjevam u crkvenom zboru u svojoj župi, te je bilo impresivno vidjeti unutrašnjost katedrale i orgulje. Iz Srijemske Mitrovice nosim samo lijepe uspomene, zaista nam je bilo lijepo. Kroz praksu u bolnici koju smo odrađivali i kroz boravak u ovom gradu upoznali smo ljude i zaista nam se sve jako svidjelo«, kaže Helena.

Tijekom posjeta mitrovačkoj katedrali učenici su primljeni od župnika **Eduarda Španovića** i profesora hrvatskog jezika **Daria Španovića**, koji su ih srdačno dočekali u dvorištu župe. Župnik je gostima predstavio kratku povijest Sirmiuma i ranokršćanskog života na području Srijema.

Sara Žurovski

Uče zajedno za budućnost kakvu žele

U okviru projekta prekogranične suradnje »Učimo zajedno za budućnost kakvu želimo« u posjetu Gimnaziji *Svetozar Marković* u Subotici boravili su učenici III. gimnazije Osijek. Subotički gimnazijalci, učenici hrvatskih odjela, su već ranije, krajem prošle godine, bili gosti u Osijeku, te je ovo bio drugi dio projekta koji povezuje čak i škole.

Osim prezentacije o svojoj školi, Gimnaziji *Svetozar Marković* i aktivnostima tamošnjih hrvatskih odjela, subotički učenici priredili su Osječanima i predavanja o materijalnoj i nematerijalnoj kulturnoj baštini vojvođanskih Hrvata kao i prezentaciju istraživanja o medijskom izvještavanju o nacionalnim manjinama (Hrvatima i Mađarima) u Vojvodini. U svečanoj dvorani Gimnazije priredili su im i koncert, a nastupili su: tamburaši, folklorašice, balerina **Ivona Stantić** i vokalni solist **Ivan Huska**. Gosti iz Osijeka obišli su centar grada i upoznali se s njegovom secesijskom arhitekturom, po kojoj je Subotica slična Osijeku, te posjetili obližnji Palić.

Učenici ističu kako im je ovaj projekt omogućio da nauče i saznaju nešto novo, ali i da se upoznaju te razmijene iskustva, budući da imaju slična interesovanja i izazove.

Jedan od njih je učenik 4. razreda Gimnazije *Svetozar Marković* **Nikola Stipić**.

»Ovo je divna prilika da upoznamo nove ljude, način na koji naši prijatelji s druge strane granice žive. Kako moji planovi za budućnost uključuju studije upravo u Osijeku, srećan sam što sada već imam prijatelje koji će mi pomoći da se uključim u tamošnje društvo i život«, kaže on.

Učenik III. gimnazije Osijek **Adrijan Čukić** izjavio je sljedeće: »Prethodno iskustvo u Osijeku bilo je fenomenalno, više od očekivanog. Sada se nadam da ćemo se dobro nasmijati, družiti, naučiti nešto novo jedni od drugih i razmijeniti dobra i loša iskustva«.

Učenike su na početku programa pozdravili ravnatelji dviju gimnazija **Dušan Pavlović** i **Dražen Jakopović**, članica Izvršnog odbora HNV-a zadu-

žena za obrazovanje **Nataša Stipančević** profesorica matematike u subotičkoj gimnaziji **Jelena Piuković** i knjižničarka osječke gimnazije **Sanja Galić**.

Prekogranični projekt suradnje dviju gimnazija podržalo je Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Kako navodi Sanja Galić, usmjeren je na pomoć Hrvatima izvan Hrvatske, konkretno Hrvatima u Srbiji.

»Htjeli smo pokazati sunarodnjacima izvan domovine kako živimo i radimo, a sada smo došli vidjeti kako oni žive ovdje u multikulturnoj sredini, kako drže do svojih običaja, jezika«, kaže Galić.

Nakon ovoga, planiran je i novi projekt suradnje. Realizaciju dijela projekta u Subotici pomogli su HNV, DSHV, pojedina privatna poduzeća te pojedinci.

K. U.

Mjesečne karte za srednjoškolce

HPD *Bela Gabrić* završilo je još jedan projekt – *Podrška mladima* (srednjoškolcima i studentima) pripadnicima hrvatske zajednice u Srbiji koji je realiziran zahvaljujući Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Po riječima predsjednice Društva **Margarete Uršal**, kroz projektne aktivnosti osigurane su mjesečne karte za prosinac 2022. godine, te siječanj, veljača, ožujak i travanj 2023. za srednjoškolce koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku u Gimnaziji, Medicinskoj i Politehničkoj školi. Od preostalog di-

jela sredstava osigurano je 47 jednokratnih materijalnih potpora/stipendija u iznosu od 6.000 dinara koje su dodijeljene studentima koji su Hrvati, aktivni u hrvatskoj zajednici, a studiraju u Srbiji. Ukupno je dodijeljeno 50 jednokratnih materijalnih potpora/stipendija i devet materijalnih potpora čiji su iznosi bili različiti, ovisno o potrebama. Ovaj dodatni potpohvat realiziran je zahvaljujući financijskoj potpori tri institucije koje su podržale ovaj projekt: NIU *Hrvatska riječ*, ZKVH i Hrvatsko nacionalno vijeće.

»Gospodin je štit života moga!«

Godišnji susret mladih iz Srijemske biskupije održan je 20. svibnja pod geslom »Gospodin je štit života moga!«, okupivši mlade iz svih župa te biskupije. Kapela Gospe od Mira u župi Srijemskih Karlovaca drugu godinu za redom bila je domaćin ovom lijepom susretu. Himna ovogodišnjeg susreta nastala je putem natječaja na društvenim mrežama Srijemske biskupije, gdje su mladi pozvani poslati svoje uratke vezane uz ovogodišnje geslo. Izabran je tekst **Ane Umiljanović** za koji su glazbu i aranžman napisale **Ivana Velbl** i **Nives Široki**. Himna je zajednički izvedena nekoliko puta tijekom susreta.

Svetu misu predvodio je srijemski biskup koadjutor, mons. **Fabijan Svalina** u zajedništvu i koncelebraciji s gostom susreta – predavačem i propovjednikom vlč. **Jakovom Rađom** iz Zagreba, biskupijskim povjerenikom za mlade vlč. **Dušanom Milekićem** te ostalim svećenicima Srijemske biskupije, uz asistenciju bogoslova iz Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu, koji su došli podržati susret i dati svjedočanstvo vlastitog poziva.

Udruženi zbor i orkestar mladih koji je okupila je s. **Cecilija Tomkić** animirao je i liturgijsko pjevanje svečane svete mise.

Nakon svete mise mladi su predahnuli uz društvene igre i sport, nakon čega je uslijedila kateheza koju je, uz glazbene intervale zbora i orkestra, nadahnu-

to održao predvoditelj, vlč. Rađa. Nakon kateheze započet je rad u grupama gdje su mladi predvođeni animatorima – bogoslovima i drugim suradnicima iznosili i dijelili svoja iskustva, postavljali pitanja i diskutirali na temu susreta, te zajednički sastavili i svoje nakane i molitve koje su prikazali na euharistijskom klanjanju. Euharistijskim blagoslovom završio je službeni dio susreta.

»Mladi, ohrabreni i osnaženi ovim susretom, kreću dalje svjedočiti Gospodina u svijetu i prilikama koje su nam dane u ovim podnebljima i okolnostima u kojima živimo«, zaključuje biskup Svalina.

S. Ž.

»Bog govori mojim jezikom«

Susret mladih Subotičke biskupije, koji se već desetljećima održava u Baču, održan je ove godine 13. svibnja, a okupio je ove godine oko 120 mladih iz cijele biskupije. Tema ovogodišnjega susreta bila je »Bog govori mojim jezikom«.

Nakon okupljanja mladih iz raznih dijelova biskupije kratko predavanje na ovu temu održao im je župni vikar novosadske župe Imena Marijina vlč. **Nebojša Stipić**, koji je u zajedništvu s još pet svećenika i predvodio misno slavlje. Zajednički ručak, a potom i slobodno vrijeme bili su prilika za još bolje upoznavanje mladih iz drugih župa. Nakon ručka i druženja slijedio je rad u skupinama. Mladi su bili podijeljeni u sedam skupina i svaka od njih dobila je zadatak napraviti kratki scenski prikaz ulomka iz

Evandjelja. Bila je to prilika za razgovor i što bolje razumijevanje Evandjelja te, kako su mladi rekli, i prilika za kreativnost kako bi skečevi bili što zanimljiviji.

Što se radilo u skupinama prezentiralo se u kino dvorani gdje su svih sedam skupina predstavile svoj rad. Svaka skupina je dala najbolje od sebe, a to se vidjelo i po tome jer su svi skečevi bili zanimljivi, a nije izostalo niti smijeha. Kako nalaže dugogodišnja tradicija, mladi su ovom prilikom posjetili i poznatu tvrđavu u Baču, te osjetili važnost zajedništva i okupljanja mladih unutar biskupije. Mnogi od njih su napomenuli kako bi bilo odlično kada bi ovakvih ili sličnih susreta bilo češće.

Lucija Horvacki

Kako žive naši studenti?

U prošlom broju čuli smo kako žive naši studenti u Beogradu, Osijeku i Vukovaru, a ovoga puta nam o kvaliteti studentskog života, organizaciji fakulteta, stanovanju, ishrani, aktivnostima i slobodnom vremenu tijekom studija u Novom Sadu i Zagrebu otkrivaju više Mirjana i Ana. Vjerujemo da će njihova iskustva biti značajna i za one koji tek trebaju zakoračiti ovim putem.

Mirjana Milodanović, studentica Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, smjer srpska književnost i jezik: »Vrlo sam zadovoljna, kako samim fakultetom tako i smjerom. Fakultet pruža neizmjernu podršku studentima koji žude za znanjem, profesori izlaze u susret studentima, komunikacija između studenta i profesora je izvrsna. Fakultet posjeduje odlično organizirane seminarske biblioteke za svaki smjer, često se organiziraju predstavljanja knjiga i gostovanja pisaca iz različitih dijelova svijeta i to su zaista iskustva koja pružaju studentima bogato znanje i usavršavanje. Profesori nerijetko organiziraju posjete muzejima, a najčešće odlazimo u kazalište gdje u organizaciji fakulteta studenti imaju besplatnu kartu za predstavu.

Novi Sad je studentski grad, u njemu se osjećam ugodno, nije daleko od Subotice, ljudi su ljubazni. On pruža mladima raznolika mjesta za druženja, ispijanja kave, šetnjice... U slobodno vrijeme volim ići u kazalište, kino, družiti se s prijateljima, otići na kavu, a u pauzama od učenja i predavanja volim pročitati neka djela koja nisu strogo vezana za gradivo koje obrađujemo na fakultetu. Trudim se raditi na sebi i pored svih obveza. U okviru kompleksa, gdje se nalaze i ostali fakulteti, postoje razni kafići u kojima uvijek sjede studenti, a moj omiljeni kafić je *Filozof* koji se nalazi u okviru Filozofskog fakulteta.

Postoje predivna mjesta u Novom Sadu poput Dunavskog parka, Keja, Petrovaradinske tvrđave, plaže na Dunavu... Dunavski park sav procvijeta u proljeće i bude prepun ljudi, a Kej ljeti i u večernjim satima bude savršeno mjesto za druženje s prijateljima i upoznavanje s drugim studentima.

Ana Mandić, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu, preddiplomski studij rehabilitacija: »Fakultet je u svakom smislu ispunio sva moja očekivanja. Iako sam tek druga godina, imala sam puno prakse, praktičnog rada, volontiranja, vježbi u vrtićima i različitim centrima kao što su Centar za autizam, Centar za rehabilitaciju... Profesori su pristupačni, topli, puni

razumijevanja, odnose se prema nama s poštovanjem. Fakultet je veoma mali, na mom smjeru ima 50 studenata, samim tim se svi dobro poznajemo i lakše nam je stvoriti i zadržati kontakte međusobno. Organizacija fakulteta je odlična, referada je uvijek dostupna i financijski nam je sve osigurano.

Već drugu godinu smještena sam u Studentskom domu *Stjepan Radić*, koji je poznat po nazivu *Sava* u Zagrebu. Iako mi je dom udaljen od fakulteta više od sat vremena, nikad ga ne bih mijenjala. Studentski dom pruža mnogo više mogućnosti za upoznavanje studenata širom Lijepe naše pa i šire, zabave, glazbe, povoljne menze... *Sava* je poznata po tome da odiše izrazito veselim duhom te se ovdje može iskusiti pravi duh studentskog života.

Zagreb je pravi studentski grad, prepun različitih aktivnosti, parkova, festivala. Također, nudi puno duhovnog sadržaja, te smo ovoga adventa imali organizirane zornice u domu, imamo studentskog kapelana i svake srijede studentski vjeronauk. U slobodno vrijeme volontiram u različitim udrugama za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. Također, veoma volim da posjećujem koncerte te sam bila na koncertu *Parnog valjka* u spomen **Akiju, Jelene Rozge, Dine Merlinu**. Volim ići u kazalište *Komedija*, a posjetila sam i Hrvatsko narodno kazalište, gdje sam slušala operu *Traviata*. Drugu godinu za redom sam posjetila *Festival svjetla*, a ove godine mi se najviše dojmila izvedba na Ljetnoj pozornici *Tuškanac*.

K. D. Š.

»Treba puno raditi i još više sanjati«

Lucija Vukov učenica je trećeg razreda Srednje muzičke škole Subotica i može se pohvaliti dugogodišnjim umijećem sviranja jednog jako lijepog instrumenta – flaute. Do sada ste je mogli čuti na raznim koncertima, kako u subotičkoj Gradskoj kući gdje je svirala sa svojim školskim orkestrom, tako i u Sinagogi sa Subotičkom filharmonijom. Osim toga, imamo je priliku čuti i u Novom Sadu s Duvačkim orkestrom 23. oktobar. Ljubitelji flaute uživali su i u njenom solističkom koncertu koji je u Gradskoj knjižnici u Subotici organizirala sa svojom prijateljicom, a ukoliko još uvijek niste imali prilike slušati je – ne brinite, imat ćemo još mnogo prilika za to... možda čak i u Beču!

KUŽIŠ?! Kada si počela svirati flautu i kako je to izgledalo? Gdje sada sviraš?

Flautu sam počela svirati kada sam imala sedam godina. Već s četiri godine sam kod kućnih prijatelja vidjela flautu i rekla kako ću svirati taj instrument kada odrastem. Iako moji roditelji nisu vjerovali da ću ostati pri tome, kada je došlo vrijeme za upis, bila sam uporna da želim svirati flautu. Sada na to gledam kao na Božji blagoslov, jer ni danas nisam sigurna kako sam tako mala već znala da hoću flautu, koja je postala najvažniji dio moje svakodnevnice u prethodnih 10 godina. Trenutno sam član Duvačkog orkestra 23. oktobar iz Novog Sada, a imala sam čast nekoliko puta svirati i sa Subotičkom filharmonijom što je za mene i moj glazbeni razvoj imalo nevjerovatno veliki značaj.

KUŽIŠ?! Glazbena škola se dosta razlikuje od drugih škola, koje stvari bi istakla?

Kao i svaka škola, glazbena škola ima svoje bolje i lošije strane. Ono što bih istakla je svakako zajedništvo, međusobna podrška i prisnost s profesorima. Vjerujem da ćemo prijateljstvo koje stječemo »muzicirajući« zajedno, zadržati gdje god da nas život odvede.

KUŽIŠ?! S obzirom na održan solistički koncert, kakav je osjećaj svirati pred punom salom ljudi koji su došli isključivo radi tebe?

Solistički koncert koji sam održala sa svojom kolegicom gledam kao »povratnu informaciju« da radimo nešto ispravno. Neopisiv je osjećaj i veliko iskustvo svirati pred ljudima koji nas podržavaju i koji su došli slušati samo nas.

KUŽIŠ?! Planiraš li održati još neki koncert?

Svakako planiram praviti još neke koncerte i radujem se ponovnoj pripremi za iste.

KUŽIŠ?! Kako uspijevaš uskladiti svoje školske obveze s vježbanjem i nastupima?

Uvijek se vodim time da je sve moguće. Često zaista bude teško uskladiti sve obveze s vježbanjem, ali kad odradim natjecanje/nastup, shvatim kako se trud isplatio i kako sve to čini moj život ispunjenijim.

KUŽIŠ?! Koje uspjehe i rezultate bi izdvojila kao najznačajnije?

Svakako su veliki uspjesi solistički koncert i koncerti sa Subotičkom filharmonijom, a pored toga bih izdvojila Međunarodno natjecanje puhača *Femus*, na kojem sam sudjelovala šest godina za redom i uvijek donijela neko od prve tri nagrade. Spomenula bih i nekoliko natjecanja s kamernom grupom.

KUŽIŠ?! Tko ti je najveća podrška i što ti daje najveću motivaciju za dalji trud?

Najveća podrška i motivacija su mi moja profesoriца flaute i moj tata, koji su mi svojim primjerom pokazali da nije dovoljno biti samo dobar glazbenik već treba biti, prije svega, dobar čovjek.

KUŽIŠ?! Gdje sebe vidiš za nekoliko godina, kakvi su ti planovi za budućnost?

Za početak, planiram upisati glazbenu akademiju, a nakon toga ćemo vidjeti. Danas glazbenici baš nisu u najboljem položaju, ali vjerujem da će sve biti kako treba. Želja mi je svirati u nekom profesionalnom orkestru, te postupno raditi na sebi, možda se upustim i u profesorske vode.

KUŽIŠ?! I za kraj, koju poruku bi željela poslati mladima kako bi ih motivirala da njeguju, ali i istražuju svoje talente?

Mladima želim reći da na nama svijet ostaje i da je sve moguće, samo treba puno raditi i još više sanjati.

Katarina Ivanković Radaković

Pozicija mladih u Srbiji – problemi koje (ne) vidimo

Izazovi s kojima se mladi u Srbiji suočavaju su visoke stope nezaposlenosti, niske plaće, ograničen pristup zdravstvenoj skrbi, neadekvatna socijalna zaštita, nedostatak mogućnosti za sudjelovanje u procesima donošenja odluka...

Alternativno izvješće o položaju i potrebama mladih za 2022. godinu, koje je izradila Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS), pruža uvid u položaj i potrebe mladih u Srbiji, s fokusom na pitanja vezana za obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, socijalnu zaštitu i sudjelovanje u donošenju odluka. Osim toga, ono nudi alternativnu perspektivu o položaju mladih u zemlji i nudi preporuke kreatorima politika za poboljšanje njihove situacije.

Izvješće ističe izazove s kojima se mladi u Srbiji suočavaju, uključujući visoke stope nezaposlenosti, niske plaće, ograničen pristup zdravstvenoj skrbi i neadekvatnu socijalnu zaštitu. Također se ukazuje na nedostatak mogućnosti za sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka, što dovodi do njihovog isključivanja iz važnih rasprava o politici. Autori preporučuju nekoliko političkih mjera za rješavanje ovih problema, kao što su poboljšanje kvalitete obrazovanja i programa osposobljavanja, stvaranje više mogućnosti za zapošljavanje, povećanje pristupa zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti te jačanje sudjelovanja mladih u procesima donošenja odluka. Izvješće poziva na provedbu sveobuhvatne nacionalne strategije za mlade koja bi osigurala učinkovitu koordinaciju i praćenje politika i programa za mlade.

Nezaposlenost - jedan od glavnih izazova

U izvješću se nezaposlenost identificira kao jedan od glavnih izazova s kojima se mladi u Srbiji suočavaju. Prema rezultatima istraživanja, stopa nezaposlenosti mladih u Srbiji u 2020. godini iznosila je 24,3%, što je više od nacionalnog prosjeka koji iznosi 9,6%. U izvješću se također navodi da je pandemija covid-19 dodatno pogoršala problem nezaposlenosti, posebno za mlade.

Kako bi se riješili ovi problemi, izvješće preporučuje brojne političke mjere, poput poboljšanja kvalitete i relevantnosti programa obrazovanja i osposobljavanja kako bi bolje odgovarali potrebama tržišta rada, promicanje poduzetništva i samozapošljavanja među mladima te povećanje dostupnosti pripravništva i naukovanja kako bi se mladim ljudima pružilo praktično radno iskustvo. Osim toga,

izvješće naglašava potrebu za mjerama za borbu protiv diskriminacije u procesu zapošljavanja, kao što je jačanje provedbe zakona protiv diskriminacije i promicanje raznolikosti i uključenosti na radnom mjestu.

Izvješće naglašava potrebu za sveobuhvatnim pristupom rješavanju problema nezaposlenosti mladih, koji uključuje suradnju između različitih dionika, uključujući vladu, poslodavce i same mlade.

Koliko mladih je bilo izloženo diskriminaciji?

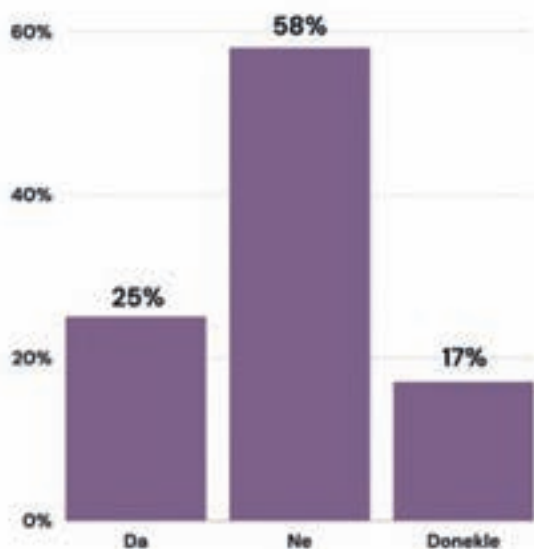
Mentalno zdravlje

Jedno od glavnih pitanja koja se postavljaju u izvješću je visoka rasprostranjenost rizičnog ponašanja za zdravlje među mladima u Srbiji. Na primjer, izvješće navodi da su stope pušenja među mladima visoke, s 38,2% mladića i 27,5% djevojaka koje puše barem jednom mjesečno. Slično tome, izvješće navodi da je konzumacija alkohola također čest problem među mladima, pri čemu stope prekomjernog pijenja među mladićima dosežu čak 47%.

U izvješću se ističe mentalno zdravlje kao značajan problem za mlade ljude u Srbiji. Prema izvješću, stope depresije i anksioznosti su visoke među mladima, pri čemu gotovo 20% mladih prijavljuje simptome depresije, a 24,2% prijavljuje simptome anksioznosti.

Autori preporučuju brojne političke mjere za rješavanje ovih zdravstvenih problema, uključujući povećanje pristupa zdravstvenom obrazovanju i uslugama za mlade ljude, promicanje zdravog ponašanja i stilova života te jačanje usluga podrške mentalnom zdravlju za mlade ljude.

Da li ste zaposleni na poziciji za koju ste se školovali (ako ste zaposleni)?

Politika i društvena pitanja

Ističe se da su mladi u Srbiji općenito zainteresirani za politiku i društvena pitanja, ali se često osjećaju marginalizirano i isključeno iz političkih procesa. Navodi se da se mladi suočavaju s brojnim preprekama političkom sudjelovanju, uključujući nedostatak zastupljenosti u političkim strankama, nedostatak pristupa informacijama i resursima te percepciju da donositelji odluka ne čuju njihov glas.

Kako bi se riješili ti problemi, daje se nekoliko političkih mjera usmjerenih na promicanje političkog sudjelovanja mladih. To uključuje povećanje zastupljenosti mladih u političkim strankama i javnim institucijama, promicanje građanskog odgoja i sudjelovanja među mladima te stvaranje više mogućnosti za sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka. Izvješće također naglašava potrebu za većom transparentnošću i odgovornošću u političkom sustavu, kao i potrebu za inkluzivnijom političkom kulturom koja cijeni glasove i perspektive mladih ljudi.

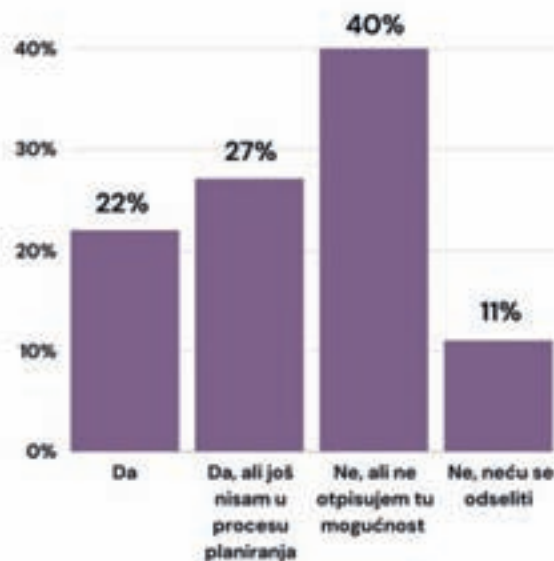
U izvješću se sugerira da bi političke stranke trebale aktivno zapošljavati mlade ljude i pružati im prilike za vodstvo i obuku, dok bi javne institucije trebale otvoriti više radnih mjesta za mlade i osigurati da se njihov glas čuje u procesima donošenja odluka.

Inkluzivnija politička kultura

KOMS-ovo izvješće preporučuje promicanje građanskog obrazovanja i sudjelovanja među mladima. To uključuje pružanje obrazovanja o demokraciji, građanstvu i ljudskim pravima, kao i stvaranje više mogućnosti za mlade ljude da se uključe u građanske aktivnosti poput volontiranja i društveno korisnog rada. Kako bi se stvorilo više mogućnosti za angažman mladih u procesima donošenja odluka, izvješće preporučuje stvaranje više vijeća i foruma mladih, kao i uspostavljanje mehanizama za sudjelovanje mladih u razvoju i provedbi politika.

Konačno, izvješće naglašava važnost stvaranja inkluzivnije političke kulture koja cijeni glasove i perspektive mladih ljudi. To uključuje rješavanje pitanja kao što su diskriminacija i pristranost, kao i promicanje kulture dijaloga i suradnje između mladih ljudi i donositelja odluka.

Da li planirate da se odselite iz Srbije?

Alternativno izvješće o položaju i potrebama mladih u Srbiji za 2022. godinu ističe nekoliko područja zabrinutosti za mlade u Srbiji, uključujući nezaposlenost, zdravlje i političko sudjelovanje. Nadamo se da će primjenom KOMS-ovih preporuka i rješenja, usmjerenih na rješavanje ovih pitanja i poboljšanje dobrobiti mladih ljudi u zemlji, Srbija stvoriti pravednije i inkluzivnije društvo koje bolje podržava potrebe i težnje svojih mladih ljudi.

A. I. Darabašić
FOTO: KOMS

SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA SUBOTICA

Stomatološka sestra – tehničarka

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
30

O obrazovnom profilu

Program se nastave temelji na stjecanju znanja i vještina za asistiranje i rad na odjeljenjima: bolesti zuba, dječja i preventivna stomatologija, stomatološka protetika, parodontologija i oralna medicina, ortopedija vilica, oralna i maksilofacijalna kirurgija. Ovladat će tehnikama i procedurama pripreme i sterilizacije materijala i instrumenata. Stomatološka sestra – tehničarka sudjeluje u prevenciji stomatoloških oboljenja, odgojno-zdravstvenom radu u vrtićima, školama, savjetovalištim za trudnice.

Važno za rad

Za obavljanje ovog posla neophodna je preciznost, odgovornost i posvećenost. Posao se obavlja, uglavnom, u zatvorenoj prostoriji, pretežno stojeći i u pokretu.

Predmeti

Stručni predmeti su: Anatomija i fiziologija, Prva pomoć, Zdravstvena njega, Higijena i zdravstveni odgoj, Farmakologija, Zdravstvena psihologija, Patologija, Mikrobiologija s epidem., Bolesti zuba, Stomatološki materijali i instrumenti, Preventivna stomatologija, Osnovi kliničke medicine, Stomatološka protetika, Medicinska biokemija, Oralna kirurgija, Poduzetništvo, Parodontologija i or. medicna, Dječja stomatologija, Ortopedija vilica.

Mogućnost nastavka školovanja i zaposlenja

Na višim i visokim strukovnim studijima ili na fakultetima u Republici Srbiji, Republici Hrvatskoj i inozemstvu. Visoke strukovne škole i akademski studiji iz područja zdravstvene njege, medicinski fakultet, stomatološki fakultet, fakultet tjelesne kulture, farmaceutski fakultet... Nakon završene srednje škole, mogu odmah početi s radom kao asistentica liječniku – stomatologu obavljajući sljedeće poslove: popravci, liječenje, vađenje zuba i sl. Priprema zubarske uređaje, instrumente, lijekove i potreban materijal kako bi sve pravodobno bilo dostupno stomatologu. Prati rad stomatologa, dodaje mu potrebne instrumente, lijekove, tampone, anestetike. Sterilizira i održava instrumente. Proziva pacijente, zakazuje, priprema pacijente za rendgenska snimanja, vodi evidenciju o uslugama, utrošku materijala, popunjava recepte, sređuje kartoteku.

Nakon završetka srednje škole stječe se zvanje
stomatološke sestre – tehničarke.

POLITEHNIKA

Tehničar tiska / tehničarka

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja

Tehničar tiska

O obrazovnom profilu

Sam naziv objašnjava kako se radi o nanošenju boje kroz finu mrežicu koja je zategnuta na odgovarajući drveni ili metalni okvir nalik situ. Kroz otvore na mrežici boja se pomoću gumenog valjka potiskuje na podlogu koja se tiska. To može biti bilo kakva podloga (papir, plastika, tekstil, metal, drvo, staklo, keramika). Također, mogu biti i različite forme i dimenzije (majice, olovke, bedževi, upaljači, boce, šalice, čaše, tegle, burad...). Na ovom smjeru učenici će naučiti pripremljen materijal otiskati u različitim tehnikama tiska, i na različitim vrstama, i tipovima strojeva za tiskanje jer je upravo tome posvećen veći dio praktične nastave. Tiskanje se vrši na papiru, kartonu, plastici, a tehnika tiska određuje se prema vrsti originala, naklade, podloge za tisak i želji naručitelja. Učenici se najprije upoznaju s radom u tehnici ofsetnog tiska, ali i s mnogim drugim tehnikama – dubokim tiskom, propusnim tiskom, digitalnim i tzv. fleksotiskom. Svaka od njih iziskuje i upoznavanje učenika s radom specijalnih strojeva.

Važno za rad

Normalan vid na blizinu, daljinu i kolonu vid, normalna funkcija gornjih i donjih ekstremiteta i kičmenog stupa. Za obavljanje ovog posla potrebna je preciznost, urednost, strpljenje i kreativnost jer se, uz tisak, vodi računa o doziranju boja koje se nanose po preciznim pravilima. U radu se koristi računalo. Radi se u zatvorenoj prostoriji. Sitotiskar u radu je izložen kemijskim parama te treba voditi računa o mjerama zaštite na radu.

Mogućnost nastavka školovanja:

Učenici po završetku srednje škole imaju veliki broj mogućnosti, počevši od pronalazačenja posla u tiskarama ili malim privatnim obrtima za tiskanje, knjižarama i kopirnicama pa do nastavka školovanja na višim i visokim stručnim školama ili fakultetima.

TEHNIČKA ŠKOLA SUBOTICA

tehničar grafičke dorade

ja srednjeg

4 godine

broj učenika

15 + 15

Tehničar grafičke dorade

O obrazovnom profilu

Grafička je dorada posljednja faza u izradi grafičkog proizvoda gdje učenici oblikuju krajnji grafički proizvod primjenom različitih operacija rezanja, savijanja, sakupljanja, šivenja ili lijepljenja. Kada govorimo o proizvodima koji se grafički obrađuju, tu se ne misli samo na knjige, časopise, fascikle, prospekte, reklamne kataloge i brošure, već i na različite vrste reklamnog materijala. U okviru praktične nastave, kod učenika se potiče razvoj kreativnosti jer su upravo oni zaslužni za finalni oblik jednog proizvoda.

Učenici se tijekom četverogodišnjeg školovanja osposobljavaju za ručnu i strojnu obradu poveza knjiga, upoznaju različite materijale koji se koriste u knjigoveznici i kartonaži. U kartonaži izrađuju različite galanterijske proizvode i ambalažne kutije.

Važno za rad

Radi se u zatvorenoj prostoriji uz prisustvo kemijskih supstanci kao što su boja ili ljepilo. U materijale za preradu spadaju karton, različite vrste papira, ravne ili valovite ljepenke, platna, koža, kao i sastavljanje i ukrašavanje proizvoda.

Mogućnost nastavka školovanja:

Nakon završetka školovanja, mogu se zaposliti u grafičkim radionicama, tiskarama i poduzećima koje se bave proizvodnjom ambalaže ili samostalno obavljati posao u struci, ali i nastaviti školovanje na strukovnom fakultetu ili višoj školi.

GIMNAZIJA „SVETOZAR MARKOVIĆ” SUBOTICA

opći smjer

nastavni jezik

hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja

4 godine

broj učenika

30

Kome je namijenjen opći smjer?

Gimnazija općeg tipa spona je između prirodno-matematičkog i društveno-jezičnog smjera. Predmeti koji se ovdje uče predstavljaju uravnotežen izbor kako prirodnih tako i društvenih znanosti. Učenici sve četiri godine uče matematiku, materinski jezik, strane jezike, fiziku, povijest, kemiju, biologiju. Pogoduje onim učenicima koji su podjednako dobri i u prirodnim i društvenim znanostima. Ovaj profil nudi visoku razinu opće kulture i znanja iz svih predmeta.

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima

Svi učenici koji uspješno završe gimnaziju imaju mogućnost upisati fakultete društveno-humanističkih, medicinskih, prirodno-matematičkih ili tehničko-tehnoloških znanosti u našoj zemlji i u inozemstvu.

**Nakon završene gimnazije i položene državne mature
potrebno je nastaviti školovanje.**

**Složite
kockice
u odgoju
VAŠE
DJECE**

2023./2024.

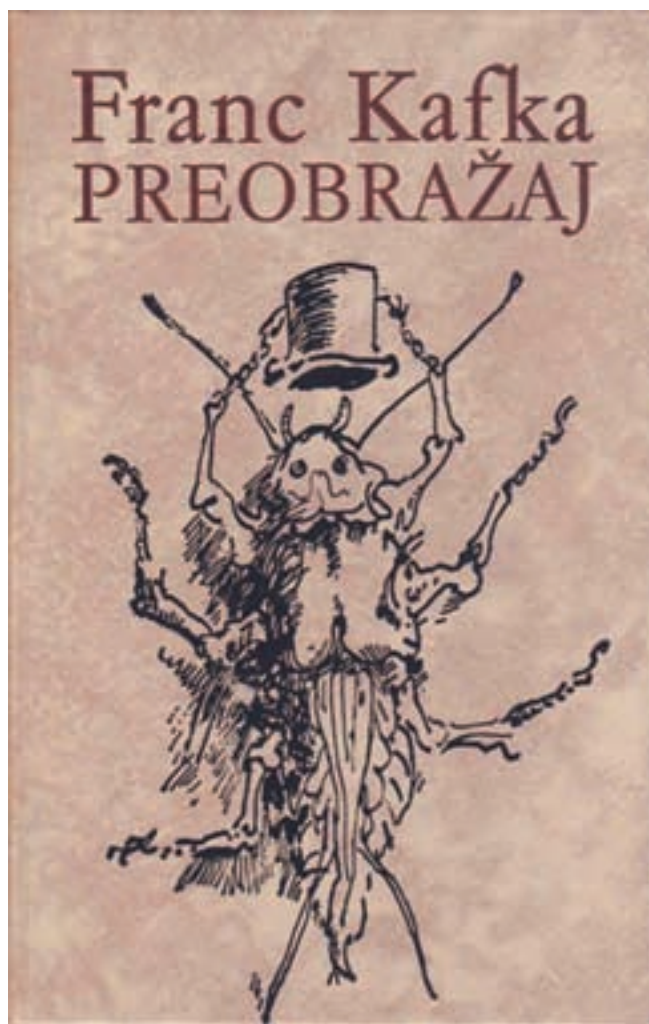
Gregor Samsa i Mersault: Žrtve društva

Djela *Preobrazba* **Franza Kafke** i *Stranac* **Alberta Camusa** predstavljaju izrazito važna književna umijeća ranog 20. stoljeća. Kroz njihovo književno stvaralaštvo dobivamo uvid u društvo i kulturu toga razdoblja. Kafka, koji pripada književnom razdoblju avangarde (1910. – 1930.), kroz svoje djelo *Preobrazba* postavlja osnovu i značajan primjer književnog programa toga razdoblja. Avangarda, kroz tmurne opise nalik noćnim morama, predstavlja odbacivanje do tada opće prihvaćenih društvenih norma. Camus, koji pripada književnom razdoblju kasnog modernizma, u svome djelu *Stranac* namjerava čitatelju prikazati apsurd tadašnjih društvenih norma. On to prvenstveno radi pomoću tehnike redukcije. U toj tehnici pisac izbjegava detaljnu psihološku analizu likova. Ipak, apsurd, koji opisuje besmislenost čovjekova života, predstavlja glavnu tematiku *Stranca*.

U Kafkinom djelu upoznajemo glavnog lika Gregora Samsu. Odmah u prvom prizoru mi vidimo njegovu preobrazbu u kukca. Cijela premisa Gregorove preobrazbe jest ironična. Kroz njegove misli doznajemo da je on jedini u obitelji imao posao i stoga je on bio zadužen za plaćanje svih njihovih troškova. Moglo bi se reći da je obitelj Samsa bila parazit koji je živio na leđima vrijednog Gregora. Stoga je ironično da se Gregor preobrazio baš u kukca – živo biće koje se često smatra parazitom. Tu nailazimo na jednu od glavnih tematika ovoga djela, a to je činjenica da je Gregor žrtva društva u kojemu živi. Poznato je da on poslije preobrazbe postaje izoliran od društva. No, očigledno je da Gregor ni prije svoje preobrazbe nije bio cijenjen. Obitelj ga je uzimala »zdravo za gotovo« i nije marila za činjenicu da ih je on izdržavao. Poslodavac i drugi članovi ureda također nisu cijenili njegov trud i odanost poslu. Dosljedno, Gregor je bio prepušten samome sebi. Društvo ga je smatralo bezvrijednim, što je također oslikano u njegovoj preobrazbi u ružnog i odvratnog kukca koji nikome ne treba. Na kraju djela prikazani su posljednji dani života Gregora Samse. Bio je ozlijeđen i gladan. Njegova smrt zapravo predstavlja pobjedu društva nad njime. U daljnjem, on postaje žrtva društva.

Albert Camus poznat je prvenstveno zahvaljujući svojoj filozofiji apsurdna. Važno je poznavati ovu filozofiju, jer ju je Camus često primjenjivao u svojim književnim djelima. Pomoću te filozofije možemo lako izvući bit djela *Stranac*. Tu se, naravno, misli na Mersaulta koji, slično kao Gregor Samsa, posta-

je žrtva društva. Doduše, postoje razlike između ovih dvaju likova. Za razliku od Gregora, Mersaulta je društvo zapravo htjelo primiti, međutim on to odbija. Mersault je smatrao društvo skupinom ljudi koji su prihvatili apsurd društvenih norma. Stoga se on prema svemu odnosi ravnodušno. Kroz djelo možemo opaziti kako mnogi ljudi izražavaju želju za prijateljstvom, pa čak i za ljubavlju prema Mersaul-

tu. Međutim, on prema svemu tome reagira kako je ranije navedeno – ravnodušno. Dosljedno je njemu zbilja bilo svejedno. Odavde zapravo možemo izvući naslov djela – Mersault je bio stranac u društvu. Kroz tijek fabule ubrzo nailazimo na sličnosti između djela *Preobrazba* i *Stranac*. Tu se naravno misli na Mersaultovo suđenje povodom ubojstva Arapina. Dok to nije jedini prikaz u kojemu Mersault ispada žrtvom društva, on je najznačajniji. Opet se vraćamo na filozofiju apsurdna. Kroz Mersaultovo suđenje pri-

mječujemo da sud nije zainteresiran toliko za čin ubojstva već stalno spominje činjenicu da on nije plakao na sprovodu svoje majke.

Lako je uvidjeti apsurd ovog prikaza gdje osuđuju čovjeka ne zbog ubojstva već zbog nepoštivanja društvenih norma. No, taj nam prikaz također daje uvid u osudu Mersaulta od strane društva. Pri kraju djela, nakon što je osuđen na smrt, Mersault promatra sudbinu koja mu se bliži svakim danom koji prolazi. Ovaj nam je prikaz zanimljiv jer prvi put Mersault nije ravnodušan. On počinje vikati i naglas se protiviti društvu koje ga je osudilo. Prvenstveno on tjera od sebe svećenika koji ga je htio natjerati da se ispovjedi. Zapravo, taj svećenik simbolizira činjenicu da čak i pred kraj čovjekova života on ne može pobjeći od društvenih norma. U posljednjem prizoru Mersault, koji je već u potpunosti odbačen od strane društva, iskazuje želju da što više ljudi vide njegovu smrt. On zapravo time želi iskazati apsurd činjenice da ga je narod prvenstveno osudio jer nije prihvaćao društvene norme. Tu vidimo paralelu s djelom *Preobrazba*, jer isto kao Gregor, Mersault umire i postaje žrtva društva.

Tako likovi, ovih dvaju izuzetno značajnih djela, postaju žrtve društva. Njih je društvo dosljedno odbacilo, a potom pokopalo. Naravno, njihova smrt nije jedini način na koji su postali žrtve društva. Tu također imamo brojne prikaze gdje ih društvo osuđuje i ne iskazuje poštovanje prema njima. Moj osobni stav prema odnosu društva prema Gregoru i Mersaultu jest sljedeći. Smatram da je ta tematika primjenjiva i danas. Koliko god se društvo razvijalo, postoji bezbroj primjera gdje društvo neopravdano osuđuje pojedinca. Ti pojedinci, nalik Gregoru i Mersaultu, postaju prave žrtve društva. Takva pojava se danas najčešće pokazuje samoubojstvom, koje još uvijek oduzima živote velikog broja pojedinaca. Društvo mora biti upoznato s posljedicama koje nanose pojedine norme, kako bi kolektivno nadišli pogreške koje već stoljećima nanose štetu »strancima« u društvu.

Nikola Stipić,

4. f, Gimnazija Svetozar Marković, Subotica

Iz kutka učenika

Značajna uloga srednjoškolskoga života

Srednja je škola odigrala veliku ulogu u mom životu, upoznao sam u njoj pametne, obrazovane i kulturne ljude od kojih sam mnogo toga naučio. Većina mojih vršnjaka ne voli školu i školsko obrazovanje. Za razliku od njih, ja sam iz škole nastojao usvojiti životne lekcije i prije nego što su mi se samom dogodile te sam polako počeo uviđati da su nam upravo nastavnici nerijetko jedni od najboljih prijatelja, a sustav obrazovanja izrazito važan za naš razvoj.

Zavolio sam veliki broj predmeta koji su sastavni dio smjera koji sam upisao, ali posebno sam se pronašao u stručnom predmetu u kojem sam pored dobrih ocjena postigao i uspjeh na državnom natjecanju osvojivši prvo mjesto. Sada sam već pri kraju trećega razreda i život me nagoni, htio-ne htio, na promišljanja o nastavku školovanja – fakultetu. To će razdoblje za mene biti izrazito novo, posebice zbog činjenice samostalnoga života u drugome gradu, nečega što do sada nisam imao prilike iskusiti. Pričao sam s nastavnicima o odabiru smjera koji bi mi bio najprimjereniji za upisati. Predlagali su mi smjerove vezane uz važne programe za crtanje namještaja i interijera. Odluka je upravo i pala na navedeno, iako će vjerojatno u međurazdoblju do konačne odluke biti trenutaka u kojima

bih se mogao predomisli. To zasad prepustimo vremenu.

Poruka koju sam htio prenijeti ovim radom jest da škola, nastavnici i učenje nisu ništa loše po sebi kako većina mojih vršnjaka misli već navedeni sud

gotovo u potpunosti ovisi o našem, odnosno njihovom pogledu na obrazovanje u cjelini. Nadam se da ću sa svim stečenim znanjem iz srednjoškolskoga obrazovanja znati bez problema odgovoriti na izazove koji me čekaju u novom poglavlju mog života – visokoškolskom obrazovanju.

Filip Dulić, TON 3/6, Politehnička škola, Subotica

SAN JUTARNJEG ZRAKA BIO JE NAJAVA TOG STRAŠNOG DOGAĐAJA KADA SU DUGI NOŽEVI NAPALI NAŠ LOGOR. BILO JE TO UPOZORENJE KOJE NITKO OD NAS NIJE SHVATIO OZBILJNO.

HEEY MOMCI! POGLEDAJTE.

PROKLETNI WASICHU! KOJOTE!

YEEPEYEAH! SAD ĆEŠ DIVLJAKUŠO DOBITI ŠTO TE SPADA!

AHAHAHAH! VRIJEME JE ZA MALU ZABAVU!

POGLEDAJ JU SAMO KAKO SE OTIMA... PRAVA JE DIVLJAKUŠA.

DRŽITE JU SAMO ČVRSTO I NE PUŠTAJTE!

BIJELI VOJNICI SU POUBIJALI NAŠE LJUDE I SPALILI ŠATORE. ONI KOJI IM NISU USPJELE UMAĆI BILI SU MUČENI. NAŠE ŽENE SU BILE REDOM SILOVANE, PRETUČENE I NA KRAJU POKLANE.

TOG DANA SU ZLOTVORI DOGRABILI I MOJU DRAGU. ONA NIJE NIKOMU NIŠTA SKRIVILA, A DOŽIVJELA JE BOL, PATNJU, PONIŽENJE I NA KRAJU UŽASNU SMRT.

All rights reserved by Kristijan C. Sekulic © 2022

NIKADA SEBI NEĆU
OPROSTITI ŠTO SAM
KASNO STIGAO, ILI
ŠTO JU NISAM UZEO
SA SOBOM. BIO JE
TO DAN SMRTI.

All rights reserved by Kristijan C. Sekulic © 2022

TOG DANA JE UMRLO I MOJE SRCE ZBOG
ČEGA NIKADA VIŠE NEĆU PRONAĆI SVOJ MIR.
ZATO ĆU NANOSITI BOL, PATNJU I SMRT
SVIM BIJELIM LJUDIMA BEZ IZNIMKE.

ONI KOJI ČINE TAKVA ZLODJELA
PREMA ŽENAMA I DJECI NE ZA-
SLUŽUJU HODATI PO ZEMLJI.
ZATO ĆE MOJA STAZA OSVETE
BITI DUGA I KRVAVA.

BORITI ĆU SE PROTIVU NJIH
SVE DOK BUDEM IMAO SNAGE.
BIT ĆE TO MOJ RAT DO KRAJA.

Zagovornik mira

Budanović je kao sin i sluga Crkve bio veliki protivnik rata i svakog drugog nasilja. Međutim, ne mali broj njegovih suvremenika pokazivao je dijametralno drukčije tendencije. Takozvano Međuračje (1918. – 1939.) nije bilo uopće mirno razdoblje. Naprotiv, bilo je ispunjeno brojnim izazovima, koji su ugrožavali europski i svjetski mir. Ruski građanski rat, Poljsko-sovjetski rat, Grčko-turski rat, Sovjetsko-japanski pogranični rat, Drugi talijansko-abesinski rat, Španjolski građanski rat i brojni drugi sukobi širom planeta dovodili su Europu pa i svijet jedan korak bliže konfliktu globalnih razmjera.

Budanović je, kao racionalan čovjek, znao da ne može spriječiti neminovno. Međutim, trudio se da barem sačuva Jugoslaviju od nepotrebnog stradanja. Između dva svjetska rata razgovarao je s broj-

tema razgovora vjerojatno je bila položaj Jugoslavije u zaraćenoj Europi.

Ratne godine

Nažalost, Budanovićeви strahovi obistinili su se 6. travnja 1941., kada je Njemačka bez objave rata napala prijestolnicu Jugoslavije Beograd. U napadu pridružile su joj se i satelitske države: Bugarska, Mađarska i Italija. Posljedično, Jugoslavija je razbijena u dijelove, koje su zaposjeli različiti gospodari. U Zagrebu su 10. travnja 1941. na vlast došli radikalni nacionalistički elementi (ustaška emigracija), koji su proglasili Nezavisnu Državu Hrvatsku i zaveli režim terora i holokausta. Mađarska, koja je samo nekoliko mjeseci ranije potpisala i ratificirala vječni mir s Jugoslavijom (prosina 1940.), iskoristila je zbivanja u Zagrebu i zaposjela Bačku 11. travnja. Budanović je vrlo brzo iza toga lišen svog položaja, razumije se protiv svoje volje. Dana 26. svibnja 1941. novi administrator Bačke apostolske administrature postao je kalački nadbiskup grof **Julije Zichy**. Dana 1. lipnja 1941. Budanović je interniran u dominikanski samostan u Pešti. Nešto kasnije prebačen je u stotinjak kilometara udaljen franjevački samostan i marijansko svetište Mátraverebély u Karpatima. Međutim, okupatori su ipak uvidjeli da je stanje u Subotici bez Budanovića neodrživo, pa su ga kolovoza 1943. vratili u njegovu župu svete Terezije.

Poslijeratne godine

Okupatori su se tijekom rata pokušavali približiti bačkim Hrvatima. Htjeli su to učiniti preko Budanovića, koji je imao veliki ugled u narodu. Međutim, Budanović nije prihvaćao nikakve ponude.

Okupaciji je došao kraj. Naravno, to je bio početak novih izazova. Nove komunističke vlasti su se preko katoličkog svećenstva pokušavale približiti narodu. Katolička crkva je u početku, doista, surađivala s vlastima. Budanović je iskoristio ovo za sređivanje stvari u biskupiji. Godine 1945. dovodi dominikance (»bile fratre«) iz Zagreba u Suboticu u današnju župu Isusova uskrsnuća. Dana 13. lipnja 1946. vraćena su mu sva prava, ovlasti i dužnosti rezidencijalnoga biskupa. Međutim, kada su se 1946. odnosi između zagrebačkog Kaptola i **Tita** pogoršali, automatski je i Budanović postao persona non grata. Režim ga je napadao u početku putem tiska, a 1952. i izravno. Tada mu je onemogućeno krizmanje u Somboru. Naime, nasilno je izvučen iz župnog stana i preko noći vraćen u Suboticu.

Vladimir Nimčević

nim predstavnicima vlasti. Detalji razgovora nisu sačuvani, ali se sa sigurnošću može pretpostaviti da je nerijetko naglašavao potrebu očuvanja unutarnjeg mira i poretka, te prijateljskih odnosa sa susjedima. Primjerice, poznato je da je 21. ožujka 1941. (nekoliko dana pred stupanje Jugoslavije Trojnom paktu, tj. vojnom bloku Njemačka-Italija-Japan) posjetio dopredsjednika vlade Kraljevine Jugoslavije **Vladka Mačeka** u Beogradu. Pojedinsti o ovom razgovoru zasad nisu poznate. Međutim, imajući u vidu akutnu situaciju u Europi, koja je ušla u drugu godinu rata,

Što sram u odrasloj dobi otkriva o vašem djetinjstvu?

Brinete li često da ste nešto pogriješili? Ili što će sad netko misliti o vama? Možda osjetite sram u mnogim situacijama ili se osjećate kao da ne zaslužujete nešto, da ne vrijedite? Odakle to dolazi?

Ključ stabilnog »selfa«, samopouzdanja, dobre slike o sebi, osjećaja sigurnosti, samoumirenja i podrške za sebe krije se u ranom djetinjstvu. Da bismo razvili sve to, nužna je bila izgradnja dobre emocionalne povezanosti i bliskosti, uz istovremeno razvijanje neophodne autonomije i samostalnosti.

Sve to dobivamo (ili ne dobivamo) od roditelja, u nešto manjoj mjeri od drugih bliskih osoba, ako su aktivnije uključene u naš odgoj u ranim danima.

Emocionalno nedostupni roditelji

Da bi nam roditelji mogli u emocionalnom smislu pružiti sve to što nam treba, važno je da su i oni sami to dobili, bilo kroz odrastanje, bilo kasnije u životu (najčešće kroz psihoterapiju). Ne možemo nekome uliti iz šalice ako je ona prazna. S obzirom na teškoće života mnogih generacija prije nas, kao i na stavove koji su postojali u društvu, mnogi roditelji nisu dobili punu emocionalnu šalicu. Tako da nekada i uz najbolje namjere i dobre odgojne postupke, mnogima je šalica ostala prazna jer su roditelji bili emocionalno nedostupni.

Neki od tipova emocionalno nedostupnih roditelja: osoba s ovisnošću (alkoholizam je, nažalost, na našim područjima vrlo prisutan) ili koja je u braku s alkoholičarem; nasilnik (fizički, psihički, verbalni, seksualni) ili osoba koja je u braku s nasilnikom; osobe koje su vrlo mlade dobile djecu a nisu imale odgovarajuću podršku okoline; osobe koje nemaju zdrave granice i okolina neprestano ulazi u njihove živote mišljenjima, komentarima, pametovanjem; osobe čiji je brak bio unutar obitelji u kojoj je više generacija bilo pod istim krovom

i gdje bračni par nije imao autonomiju odlučivati za sebe; osobe koje se ne znaju nositi s nekima ili sa svim djetetovim emocijama, itd.

Odrastanje uz emocionalno nedostupnog roditelja

Osobe koje su odrastale uz emocionalno nedostupne roditelje često osjećaju sram kada u odrasloj dobi osjete potrebu za ljubavlju i privrženosti, kao i usamljenost i da ih nitko istinski ne razumije.

Zašto je to tako? Naša najdublja potreba je ona za sigurnošću, pripadanjem, bliskošću i mi se utječemo roditeljima da bismo to dobili. Emocionalno dostupan roditelj ima kapacitet pružiti djetetu osjećaj umirenja, pripadanja, umiriti djetetovu anksioznost i biti s djetetom kroz njegove teške emocije. No, emocionalno nedostupni roditelj nema kapacitet za sigurnost, umirenje, podršku. Nema kapacitet za proraditi teške situacije nego se u tim situacijama osjeća neugodno.

A kada takva podrška izostane, u djetetu se počinje razvijati osjećaj srama (jer na jednoj dubokoj razini osjeti da su njegove potrebe odbijene i dječjom nesvjesnom logikom to znači »Moje su potrebe odbijene, znači ja nisam O. K.«.)

U odrasloj dobi se to može manifestirati tako što osjećamo sram u mnogim situacijama; vjerujemo kao da imamo neku grešku u sebi jer nam treba emocionalna povezanost; prepuni smo raznih strahova i »Što ako?«, »Kako ću ja to?« i osjećaja nekompetentnosti; imamo duboku potrebu da se netko ili nešto pobrine za sve naše probleme i teško se upuštamo u novo i nepoznato.

Kako možemo pomoći sebi?

Prvi korak je da razumijemo da manjak emocionalne podrške koju smo doživjeli u ranim danima nema veze s nama. Nismo odbijeni zbog toga kakvi smo mi nego zato što je roditeljska šalica bila prazna ili poluprazna. To su transgeneracijski obrasci koje su i naši roditelji dobili od svojih roditelja.

Zatim možemo naučiti prepoznati zdrave odnose i osobe s kojima možemo pokazati svoju ranjivost. Nakon toga, polako, u sigurnom odnosu, pokazivati svoje potrebe i izdržati neugodne emocije koje će se javiti. I pružiti sebi što nam treba, možemo sebi biti roditelj kakvog nismo imali u djetinjstvu!

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize, smjer psihoterapija

20

U ovom broju ćemo se osvrnuti na poznatu igricu, a to je *Minecraft*. U pitanju je sandbox igra koju je razvio *Mojang Studios* u programskom jeziku Java. Nakon nekoliko ranih verzija za privatno testiranje, prvi put je javno objavljen u svibnju 2009. prije nego što je u potpunosti objavljen u studenom 2011. *Minecraft* je najprodavanija video igra u povijesti, s više od 238 milijuna prodanih primjeraka i gotovo 140 milijuna aktivnih igrača mjesečno od 2021. godine, a prenesena je na nekoliko platformi. U *Minecraftu* igrači istražuju kockasti, proceduralno generirani trodimenzionalni svijet s gotovo beskonačnim terenom. Mogu otkriti i izvući sirovine, izrađivati alate i predmete, te graditi strukture, zemljane radove i strojeve. Načini igre uključuju način preživljavanja (u kojem igrači moraju nabaviti resurse za izgradnju u svijetu i održavanje zdravlja) i kreativni način (u kojem igrači imaju neograničene resurse i pristup letenju). Velika zajednica igre također nudi širok izbor sadržaja koji generiraju korisnici, kao što su izmjene, poslužitelji, skinovi, paketi tekstura i prilagođene karte, koji dodaju nove mehanike i mogućnosti igre.

Popularna i u obrazovanju

Minecraft je dobio hvalospjeve kritičara, osvojivši nekoliko nagrada i kasnije naveden kao jedna od najboljih videoigara ikada stvorenih. Društveni mediji, parodije, adaptacije, roba i godišnje konvencije *Minecon* odigrali su istaknutu ulogu u popularizaciji igre. Igra se također koristila u obra-

zovnim okruženjima za podučavanje kemije, računalno potpomognutog dizajna i informatike. *Microsoft* je 2014. godine kupio *Mojang* i intelektualno vlasništvo *Minecrafta* za 2,5 milijarde dolara. Napravljeno je i nekoliko spin-offa, uključujući *Minecraft: Story Mode*, *Minecraft Dungeons*, *Minecraft Earth* i najnovije izdanje *Minecraft Legends*.

Pravila igre

Igranje je prema zadanim postavkama u perspektivi prvog lica, ali igrači imaju opciju perspektive trećeg lica. Svijet igre sastoji se od grubih 3D objekata – uglavnom kocki i tekućina, koji se obično nazivaju »blokovi«, koji predstavljaju različite materijale, kao što su zemlja, kamen, rude, debbla, voda i lava. Suština igranja se vrti oko podizanja i postavljanja ovih objekata. Ovi blokovi su raspoređeni u 3D mrežu, dok se igrači mogu slobodno kretati po svijetu. Igrači mogu »rudariti« blokove i zatim ih postaviti negdje drugdje, omogućujući im da grade stvari. Igra također sadrži materijal koji se zove crveni kamen, koji se može koristiti za izradu primitivnih mehaničkih uređaja, električnih sklopova i logičkih vrata, što omogućuje konstrukciju mnogih složenih sustava. Svijet igre je praktički beskonačan i proceduralno generiran dok ga igrači istražuju, koristeći početnu vrijednost karte koja se dobiva iz sistemskog sata u trenutku stvaranja svijeta (ili koju je igrač ručno odredio).

Nadam se kako ste već imali priliku igrati ovu igricu, te se prepustiti vlastitoj kreativnosti u generiranju svijeta koji vam se najviše sviđa!

Ivan Ušumović

Mali dodaci koji puno znače

21

Upoznati smo s činjenicom koliko se modni svijet menja, te ciklira iz godine u godinu. Kroz samu povijest moda i modni dodaci su imali različite odlike, statusne, običajne ili jednostavno estetske. Poznato je da su se ljudi »kitili« od davnina, bez obzira na status, podrijetlo ili spol. I dan danas možemo vidjeti »okićena« plemena koja do nedavno nisu imala kontakt s modernom civilizacijom što znači da je u prirodi svakog čovjeka da se ukrašava. Razlozi su brojni: zbog tradicije, privlačnosti, mode ili nečega drugoga. Više i nije bitno, mi trenutačno živimo u svijetu kada nam je nakit dio modnog izražaja. Ono ne predstavlja status, jer svatko sebi danas može priuštiti komad nakita, bižuterije ili ručno rađenog, mnogo je izbora u optičaju.

Naušnice - najženstveniji komad nakita

Smatra se da su naušnice najženstveniji komad nakita. A kako s njima naglašavamo svoju ženstvenost, ove godine ćemo se opet susresti s glomaznim naušnicama kojima je to prva odlika. Zadnjih godina u modi su bile diskretne naušnice, srebrne ili zlatne boje, mali visuljci, male alkice itd. Sada se trend mijenja te na modnu scenu dolaze velike i upadljive naušnice, raznih oblika i materijala.

Kod upadljivih naušnica moramo voditi računa o frizuri i odjeći jer lako možemo pogriješiti i pretjerati. Lančić nam nije potreban a naušnice će najbolje doći do izražaja ako nam gornji dio odjeće nema rukave ili ukoliko je malo otvoreniji. Kosa skupljena u rep ili punđu najbolje će istaknuti ovaj lijepi detalj. Odvažnost i smjelost je drugo ime za ovako upadljiv nakit.

Bitno je da vi nosite nakit, a ne on vas

Kod biranja naušnica potrudite se da odgovaraju vašem senzibilitetu, jer kada nosite nakit bitno je da ga ne primjećujete i da vi nosite njega, a ne on vas. Ukoliko smatrate da se nećete dobro osjećati kada stavite velike naušnice - bolje ih nemojte ni staviti jer će se ta neugodnost i primjetiti.

Uskoro nam dolazi sezona matura i svadbi, jednostavnu haljinu do poda će dodatno naglasiti upravo dobre naušnice koje će zaista ostaviti pečat, a vi ćete se dodatno istaći njima.

Moj savjet je da pokušate naušnice uskladiti s bojom, birajte ih monokromatski jer će se tako najljepše istaknuti (bijele uz bijelu odjeću, roze uz rozu). Naravno, izbor je na vama.

Milijana Nimčević

(Ne)normalni & Zdenko Kolar sviraju Divljana

Koncert u čast **Vlade Divljana** bit će održan u petak, 2. lipnja, na Ljetnoj pozornici na Paliću s početkom u 21 sat. (Ne)normalni & Zdenko Kolar priredit će fantastičan nastup kojim će obilježiti 65 godina od rođenja jednog od najznačajnijih pop glazbenika s ovih prostora.

Dio repertoara činit će i najveći hitovi grupe Idoli, uključujući i pjesme nastale u Vladinoj suradnji s bendom Ljetno kino.

(Ne)normalni sviraju u sastavu: **Anja Aleksić** – violina, **Nenad Jelenković** – vokal, akustična gitara, **Milan Jančurić** – saksofon, klarinet, **Igor Martinko** – harmonika, električna gitara, **Miloš Jovanović** – klavir, **Attila Benke** – bubnjevi, **Branislav Pavlović** – bas gitara.

Karte po cijeni od 1.500 dinara su u preprodaji u Ice Houseu u Subotici (Prvomajska 93), a uskoro će biti dostupne i za online kupovinu.

Michael Jackson, Stevie Wonder, Donna Summer, Aretha Franklin, Quincy Jones, Wild Cherry...

Dirigent je **Fedor Vrtačnik**, solisti su: **Bojana Stamenov, Sashka Yanx, Zoran Šandorov**, Disco Sisters, članice zbora Opere SNP-a, tenor saksofon **Gábor Bunford** i truba **Dragan Kozarčić**.

Karte po cijeni od 2.500 dinara se mogu kupiti u Ice Houseu u Subotici (Prvomajska 93).

Međunarodni marijanski pučki festival

Međunarodni marijanski pučki festival bit će održan 24. lipnja u crkvi sv. Petra i Pavla i u mjesnom Domu kulture u Monoštoru. Nakon završetka manifestacije domaćini priređuju prigodan domjenak i druženje.

Koncert Jelene Rozge u Novom Sadu

Jedna od najpopularnijih regionalnih glazbenih zvijezda **Jelena Rozga** nastupit će pred novosadskom publikom u velikoj hali SPENS-a 28. listopada.

Jelena Rozga, poznata po vrhunskim nastupima i popularnim hitovima, pjevat će svojim fanovima brojne hitove iz njene solo karijere poput numera *Bižuterija*, *Okus mentola*, *Nirvana*, *Solo igračica*, *Cunami*, ali i one koje je pjevala dok je bila u grupi Magazin.

Ulaznice za koncert možete kupiti putem aplikacije eFinity, putem sajta www.efinity.rs ili na prodajnim mjestima na blagajni Štark Arene i TC Rajićevoj.

22

Disco Opera na Paliću

Novosadski Big Band i Orkestar opere Srpskog narodnog pozorišta izvest će koncert pod nazivom *Disco Opera* 16. lipnja u 21 sat na Ljetnoj pozornici na Paliću.

Na programu koncerta se nalaze neki od predstavnika autora »disco talasa« sedamdesetih i osamdesetih: Earth, Wind & Fire, ABBA, Boney M, Bee Gees,

PREPORUKA

Bella Technika

Drugi album beogradskog sastava Bella Technika pod nazivom *Solid State* je jedan moćan, synth pop/elektronički album koji je meni osobno pravo osvježanje u moru već postojećih synth pop grupa i izvođača. Mislim, dobri su i ti ostali bendovi, ali ovo je Bella Technika – i jednostavno morate očekivati nešto vrhunski od bivših članova Darkwood Duba.

Upravo zvuk *Solid Statea* u sjećanje priziva nekadašnji Darkwood, ali podsjeća na momente i na New Order, Orbital ili Caribou. Kao što rekoh, ovo je moćan, rasplešani album, koji mogu zamisliti da zvuči odlično i u klubu, na koncertu ili dok ste doma i kontemplirate, glačate ili širite rublje – jer *Solid State* pored plesnih ima i meditativne kvalitete. Poslušajte samo album sami u sobi jedno veče i prije nego što to primetite upast ćete u trans.

Bella Technika sa *Solid Stateom* je pokazala kako **Bojan Drobac** i **Milorad Ristić** još uvijek imaju taj »groove« i kako imaju još dosta toga za pokazati. Omiljene pjesme: *Solid State*, *Flea Market*, *Morning Comes*.

I. Benčik

CLAZBA

Čuvari galaksije vol. 3

Vjerujem da za ovaj film uvod nije potreban, posebice za Marvelove fanove. U trećem dijelu *Čuvara galaksije* redatelja **Jamesa Gunna** gledamo **Chrisa Pratta** kao Stara-Lorda, **Dave Bautistu** kao Draxa, **Vina Diesela** kao Groota, **Elizabeth Debicki** kao Ayeshu, **Pom Klementieff** kao Mantis, **Seana Gunna** kao Kraglina i **Karen Gillan** kao Nebulu.

Nova Marvelova avantura počinje prikazom Petera Quilla koji još uvijek tuguje zbog gubitka Gamore. Ipak, uobičajenu svakodnevicu prekida napad nepoznatog stvorenja kada Rocket biva ranjen zbog čega njegova ekipa kreće u misiju spašavanja.

Glavna zvijezda ovog dijela je Rocket Racoon točnije njegova prošlost ispunjena traumama i gubitkom. Njegova priča nikoga neće ostaviti ravnodušnim, ali zanimljivo je da su i drugi članovi ekipe dobili priliku da kroz misiju koja se realizira pokažu svoje emocije, strahove i da nas upoznaju sa svojom prošlošću. Mnogi komentiraju kako je ovaj, treći dio *Čuvara galaksije*, za Marvelove standarde pomalo mračan, ali kako i usprkos tome u fokus stavlja važnost prijateljstva, ljubavi, obitelji. IMDB ocjena je velikih 8,3. Uživajte!

K. Ivković Ivandekić

FILM

Nekoliko ptica i jedno nebo

Knjiga *Nekoliko ptica i jedno nebo* objašnjava zašto je **Miro Gavran** jedan od najčitanijih i najomiljenijih hrvatskih autora. Vlak 1917. polazi s kolodvora u Mostaru, dok vlak iz 1987. polazi iz Nove Gradiške. Heroji u njima imaju čudnu vezu između svojih sudbina. Priča započinje u trenutku kada je fra Didak Buntić pokrenuo inicijativu za pomoć gladnoj djeci tijekom doba velike gladi. On ih seli u Slavoniju i Srijem i priča govori o humanosti ondašnjih obitelji koje su se odazvale za pomoć. Gavran predstavlja Buntića kao velikog čovjeka posvećenog narodu, osobito djeci, i svome zemaljskom pozivu.

Čitatelji prate dvostruku ljubavnu priču i dramatične događaje koji su se zbili u Hercegovini tijekom Prvog svjetskog rata. Paralelno s tim, vidimo mladog momka koji 1980-ih i 1990-ih godina prošlog stoljeća započinje svoj život i doživljava prva životna razočaranja pod utjecajima stvarnosti koja je veoma daleka u odnosu na njegove snove.

Gavranova knjiga govori o duboko potresnim scenama sumnje, i nasuprot tome, o istinskoj vjeri koja će vas izmjestiti i natjerati na promišljanje.

A. I. Darabašić

KNJIGA

Dječja dramska skupina HKC-a Bunjevačko kolo iz Subotice